

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział II Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Strobel

SSO Mariusz Łodko

SSR (del.) Tomasz Wojciechowski

Protokolant: sekr. sąd. Wioletta Powała

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2012 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy

z powództwa Powiatu (...) jako przedstawiciela grupy powiatów: Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta B., Powiatu (...), Powiatu (...) (B.), Powiatu (...) (B.), Powiatu B.- (...), P., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu B. (B.), Powiat B. (B.), Powiatu (...), Powiatu (...), (...), Powiat (...), Powiat (...), Powiatu (...), Miasta C., Powiatu (...), Miasta C., Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta E., Miasta G., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta G., Powiatu (...), Powiat (...), Powiatu (...), Powiatu (...), (...), P., Powiatu (...), Powiatu K., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu K., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta K., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta L., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu L., Powiatu L., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu Ł., Powiatu Ł., Powiatu (...), Miasta O., Powiatu (...) (O.), Powiatu (...) (O.), Powiatu (...), Powiatu (...) (O.), Powiatu (...) (O.), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu O., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), P., Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta R., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta S., Powiatu (...), Powiatu S.- (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu Ś., Powiatu (...), Miasta T., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu T., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta Z., Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta Z., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta Z., Powiatu (...), Powiatu (...), Powiatu (...), Miasta Ż.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

o ustalenie

postanawia:

I. pozew odrzucić;

II. zasądzić od powoda Powiatu (...) na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 200,00 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. uiszczoną opłatę tymczasową uznać za ostateczną.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 lipca 2011 r. Powiat (...), działając jako reprezentant grupy powiatów i miast na prawach powiatu, wniósł o ustalenie, że Skarb Państwa – Minister Infrastruktury (obecnie Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej) ponosi odpowiedzialność za szkodę doznaną przez członków grupy w wyniku niewydania z dniem 1 maja 2004 r. rozporządzenia dostosowującego przepisy rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu do przepisów prawa wspólnotowego. Reprezentant grupy wniósł także o rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym i zasądzenie kosztów procesu. Do pozwu został dołączony wykaz członków grupy obejmujący łącznie 160 powiatów i miast na prawach powiatu, oraz ich oświadczenia o przystąpieniu do grupy i wyrażeniu zgody co do osoby reprezentanta grupy.

W uzasadnieniu stanowiska Powiat (...) wskazał, iż na podstawie upoważnienia wynikającego z ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym, Minister Infrastruktury ustalił, iż za wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium kraju organ rejestrujący pobiera opłatę w wysokości 500 złotych, zaś za wydanie wtórnika opłatę w wysokości 75 złotych. Przepisy ustalające wysokość opłaty za wydanie karty pojazdu zostały w dniu 17 stycznia 2006 r. uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją RP. Jednakże utrata ich mocy obowiązującej została odroczone do dnia 1 maja 2006 r. Następnie Europejski Trybunał Sprawiedliwości postanowieniem z dnia 10 grudnia 2007 r. uznał, iż pobieranie opłaty za kartę pojazdu zarejestrowanego w innym państwie w przypadku przywiezienia go do Polski jest niezgodne z prawem wspólnotowym. Niezgodność przepisów rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 r. z Konstytucją RP oraz prawem wspólnotowym stała się podstawą roszczeń obywateli o zwrot kwot uiszczonych tytułem opłaty za wydanie karty pojazdu. Wyroki wydawane przez Sądy przeciwko powiatom i w ich wyniku konieczność zwrotu opłat pobranych za wydanie karty pojazdu stały się przyczyną doznanej przez powiaty szkody. Powód wskazał, iż na szkodę każdego z powiatów składają się kwoty wypłacane w poszczególnych jednostkowych sprawach, w których rozstrzygnięcia są zróżnicowane. Natomiast na ich wysokość składały się trzy składniki. Pierwszy z nich jest kwota 75 złotych, stanowiąca równowartość kosztów ponoszonych przez dany powiat w związku z wydaniem karty pojazdu. Kolejny stanowi różnica między kwotami 500 złotych a 75 złotych, tj. kwota 425 złotych. Trzeci składnik szkody to kwota odsetek i kosztów sądowych, których powiaty nie musiałyby płacić, gdyby przepisy rozporządzenia z 28 lipca 2003 r. nie były niezgodne z Konstytucją RP i prawem wspólnotowym.

W piśmie procesowym z dnia 21 grudnia 2011 r. pozwany Skarb Państwa – Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wniósł o odrzucenie pozwu w całości. Pozwany podniósł, iż z uzasadnienia pozwu nie wynika, by sytuacja faktyczna każdego z członków grupy, w zakresie żądania ustalenia odpowiedzialności, była taka sama. Wskazał on także, iż sam powód twierdzi, że sytuacja poszczególnych członków grupy jest zróżnicowana, z uwagi na trzy składniki, które składają się na uszczerbek każdego z powiatów. Zdaniem pozwanego powód nie wykazał także, by uszczerbek poniesiony przez poszczególne powiaty czy miast na prawach powiatu był większy niż dochody uzyskiwane przez niego w związku z obowiązywaniem rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 r.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Postępowania grupowe normuje ustawa z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. nr 7 z 2010 roku, poz. 44., dalej zwana ustawą). I tak zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy co najmniej 10 osób, może dochodzić w postępowaniu grupowym roszczeń jednego rodzaju, gdy oparte są one na tej samej lub takiej samej podstawie. Ustęp 2 przywołanego przepisu doprecyzowuje, iż ustawa ma zastosowanie do roszczeń o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. Ponadto w sprawach o roszczenia pieniężne, na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy, powództwo może być ograniczone do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. Powód zaś w takiej sytuacji nie jest obowiązany do wykazywania interesu prawnego w ustaleniu.

Zwrócić należy uwagę, iż w pierwszej kolejności, zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 ustawy sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego. W przypadku zaś stwierdzenia, iż sprawa nie podlega rozpoznaniu w jego ramach, odrzuca pozew.

W kontekście powołanych przepisów konieczne było zatem rozważenie możliwości prowadzenia postępowania grupowego w niniejszej sprawie.

Oceniając dopuszczalność postępowania grupowego, Sąd zobligowany jest zbadać, czy zachodzą wszystkie przesłanki wynikające z art. 1 ustawy. Należało zatem rozważyć, czy dochodzone pozwem zbiorowym roszczenia są faktycznie jednorodnjajowe oraz czy są one oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W dalszej kolejności Sąd musiał ustalić, czy roszczenia te mieszczą się w katalogu sprawy wskazanych w art. 1 ust. 2 ustawy. Na tej podstawie należało zatem ustalić, czy dochodzone przez reprezentanta grupy roszczenia dotyczą szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym. Dopiero bowiem spełnienie wszystkich tych przesłanek łącznie umożliwia rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym.

Strona powodowa wywodzi swe roszczenia z konstrukcji odpowiedzialności za czyn niedozwolony, co wypełnia przesłankę art. 1 ust. 2 ustawy.

W ocenie Sądu nie można jednak mówić o jednorodnjajowości roszczeń poszczególnych członków grupy. Rozważyć to należy również w kontekście oparcia roszczeń na jednakowej podstawie faktycznej.

Wskazane wymaganie to nie jest bliżej doprecyzowane. Przy wykładni tego przepisu zwrócić jednak należy uwagę, że sformułowanie to nie jest swoiste dla ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, gdyż występuje również w art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. jako jedna z przesłanek współuczestnictwa formalnego. Odwołanie się do tej instytucji jest tym bardziej uzasadnione, że z samego uzasadnienia projektu ustawy wynika, że wolą ustawodawcy było skorzystanie z doświadczeń związanych z jej funkcjonowaniem.

Na tle tego przepisu został wyrażony pogląd, iż jednorodnjajowość musi być odniesiona do przedmiotu sporu, a dokładniej stosunków prawnych będących przedmiotem sporu, a nie tylko samych roszczeń. Oznaczałoby to, że przykładowo pieniężny charakter, wyrażający czysto zewnętrzne i formalne podobieństwo, wszystkich roszczeń nie przesądzałby o ich jednorodnjajowości. Takie ujęcie jest trafne jeśli uwzględnić specyfikę przedmiotowej kumulacji roszczeń, która stanowi swego rodzaju kompromis między dążeniem do objęcia jednym procesem wielu żądań, które nadają się do łącznego rozpoznania, a sprawnością postępowania, która przeciwstawiać się będzie nadmiernemu rozbudowaniu i zróżnicowaniu podstaw faktycznych żądań wiążącym się automatycznie ze zwiększeniem ilości materiału procesowego oraz czynności dowodowych. Podobne argumenty są aktualne w postępowaniu grupowym, które przecież konstrukcyjnie zakłada jednorodnjajność dochodzonych roszczeń. W tym więc zakresie Sąd nie podziela formułowanych niekiedy w doktrynie poglądów (M.Rejda „Jednorodnjajowe roszczenia w postępowaniu grupowym”, PPH 2010r., nr 8, s.22) jako wynikających z nie dość wnikliwej wykładni przepisów ustawy, a także zaniechania uwzględnienia kontekstu w postaci funkcjonowania innego przepisu o identycznej formule i od dawna ustalonym rozumieniu.

Dodatkowo stwierdzono, że występująca w art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. przesłanka oparcia roszczeń na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej wskazuje, iż jednorodnjajowość wyklucza dochodzenie w ramach jednego postępowania zróżnicowanych roszczeń takich jak odszkodowanie za zniszczone rzeczy, zwrot kosztów leczenia, renta (M.Jęrzewska „Współuczestnictwo procesowe (istota, zakres, rodzaje)”, Warszawa 1975r., s. 209-210).

W ocenie Sądu powyżej zreferowane stanowisko należy zaaprobować i odnieść również do przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego. Nie ma w szczególności dostatecznych podstaw by identycznym sformułowaniom w obu przepisach przypisywać odmienne znaczenie. Nie przesądza również brak wymagania w art. 1 ust. 1 ustawy by podstawa prawna roszczeń była jednakowa, co występuje w przypadku współuczestnictwa formalnego. Istotne jest,

że w obu przypadkach w tym kontekście wskazano na konieczność istnienia „takiej samej”, z czym równoznaczne jest „jednakowej”, podstawy faktycznej.

Jakkolwiek wedle twierdzeń pozwu reprezentanci grupy wskazują na tożsamość podstawy prawnej swych praw i ich jednorodność, to jest tak jedynie na pierwszy rzut oka.

Strona powodowa wskazała, że na roszczenia te składają się osobne elementy – zależnie od rozstrzygnięć, które zapadły (bądź zapadną) w sprawach między poszczególnymi powiatami a osobami, które uiściły opłaty za karty pojazdu. Są to: opłata za kartę pojazdu w pełnej wysokości (500,- zł), różnica między tą opłatą a opłatą w podstawowej wysokości (425,- zł), odsetki z tytułu opóźnienia oraz koszty procesu. Na to nakłada się osobny problem relacji kosztów działalności związanej z wystawianiem kart pojazdów i wpływów z tego tytułu. Faktycznie to wymiar kwotowy tej relacji decyduje o bycie szkody, a więc istnieniu roszczenia. Sytuacja członków grupy w zakresie ponoszonych kosztów z istoty rzeczy musi być zróżnicowana. Strona powodowa kwestie te pomija.

Nadto nie jest możliwe stwierdzenie, którzy spośród członków grupy są obciążeni poszczególnymi spośród wyliczonych elementów. Strona powodowa tego nie wyjaśniła, pomijając już nawet, że sytuacja w rozważanym zakresie może okazać się dynamiczna, jeśli zapadną jeszcze kolejne wyroki w sprawach między poszczególnymi powiatami a rejestrującymi pojazdy bądź spory tego rodzaju zostaną załatwione w inny sposób – poza sądem.

Istotą sprawy z pozwu zbiorowego, także w przypadku ograniczenia żądania do ustalenia, jest dążenie do wydania jednolitego rozstrzygnięcia, które dotyczy wszystkich członków grupy. W przypadku ograniczenia żądania do ustalenia specjalnie rezygnuje się z dalej idącego żądania określenia zakresu odpowiedzialności w każdym jednostkowym przypadku właśnie aby umożliwić rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym. Postępowanie o ustalenie zakłada zaniechanie badania okoliczności ściśle dotyczących poszczególnych członków grupy, co zostaje pozostawione w zakresie szeregu późniejszych postępowań w zwykłym trybie. Dlatego nie wymaga się ujednoczenia wysokości roszczeń.

W tych warunkach nie sposób sobie wyobrazić weryfikowania w toku dalszego postępowania który spośród członków grupy doznał szkody w zakresie danego spośród jej niejednorodnych składników. Może się przecież okazać, że dany powiat nie był obciążony obowiązkiem zwrotu odsetek bądź kosztów sądowych, albo zasądzono od niego różnicę między dwoma wysokościami opłaty. Może się również okazać, że dany powiat w ogóle nie zwracał opłat ani ich części. Nie sposób wyobrazić sobie sensu wydanego w takim przypadku hipotetycznie pozytywnego rozstrzygnięcia.

Kolejny element wskazujący na istotne rozbieżności sytuacji poszczególnych uczestników grupy to powoływane przez pozwanego, tyle że w innym kontekście przedawnienie – niewątpliwie w niektórych przypadkach roszczenia odszkodowawcze, o ile nawet powstały, uległy już przedawnieniu. Nie można również wykluczyć częściowego przedawnienia roszczeń poszczególnych uczestników grupy, co wynikać będzie choćby z różnych dat rozliczenia z rejestrującymi pojazdy. Wydanie w takich warunkach wyroku ustalającego prowadziłoby co najmniej do daleko idących wątpliwości w procesach między poszczególnymi członkami grupy a pozwanym dotyczących zapłaty skonkretyzowanych już świadczeń, a w najgorszym razie do błędnego odczytania sensu rozstrzygnięcia w przedmiocie rozpoznawanego powództwa.

Podobny problem pojawia się w związku ze stwierdzeniem istnienia kilku jednostkowych rozstrzygnięć między pozwanym a poszczególnymi członkami grupy.

W tych warunkach nie sposób przyjąć, iż będące przedmiotem powództwa roszczenia są w dostatecznym dla bytu postępowania grupowego stopniu jednolite, jednorodnej.

Nadto podkreślenia wymaga, że przepisy ustawy nie przewidują częściowego odrzucenia pozwu w postępowaniu grupowym. Sąd nie jest władny po pierwsze „wybierać” spośród zgłoszonych roszczeń tych, które nadają się do tego postępowania, a po drugie – na etapie badania dopuszczalności powództwa – eliminować poszczególnych podmiotów wskazanych jako członkowie grupy. Jak wspomniano w kilku przypadkach zapadły prawomocne już rozstrzygnięcia

między członkami grupy a pozwanym. Wyroki takie korzystają z powagi rzeczy osądzonej, co sprzeciwia się rozpoznaniu sprawy dotyczącej tych roszczeń także w postępowaniu grupowym. Jest przy tym oczywiste, że wyrok w sprawie o zapłatę wyklucza także kolejne postępowanie ograniczone do ustalenia istnienia tego samego roszczenia. W konsekwencji uznać należało, że powództwo także z tego względu jest niedopuszczalne i to w całości. Jest to osobna, niezależna od wyżej opisanej, okoliczność uzasadniająca odrzucenie pozwu.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji.